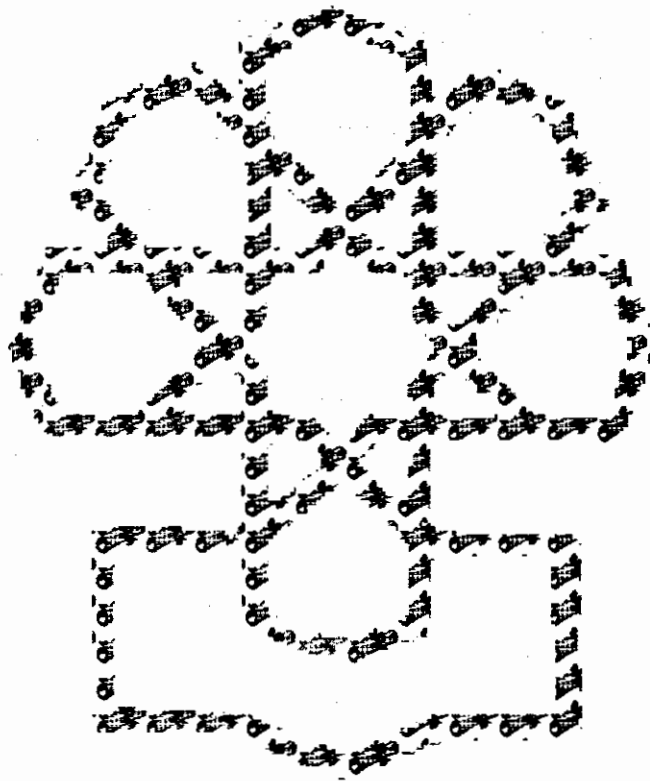

کیفیت رأی‌گیری در پارلمانهای جهان

معاونت پژوهشی

بهمن ماه ۱۳۷۴

کار: دفتر بررسیهای حقوقی

این گزارش به تقاضای جناب آقای سید رضا اکرمی عضو
محترم هیأت رئیسه مطالعه گردیده است.

کد گزارش: ۳۹۰۱۱۵۷

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی مآرایی
شماره: ۲۹۹۴
تاریخ: ۱۳۷۵ / ۱ / ۲۰

کیفیت رأی‌گیری در پارلمانهای جهان

کد گزارش: ۳۹۰۱۱۵۷

مقدمه

قوه مقننه به عنوان مظهر حاکمیت ملی و یکی از ارکان مهم سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشورها می‌باشد. نمایندگان پارلمان نه تنها در مورد وضع قانون نظرات و عقایدشان را با رأی خود ابراز می‌دارند بلکه در مورد انتخاب اعضای هیأت وزیران و برکناری آنان و یا انتخاب اعضای ناظر در مراجع تصمیم‌گیری و اعضای هیأت رئیسه مجلس و ... نیز نظر خود را اعلام می‌کنند.

تلاش اندیشمندان علم سیاست و علمای حقوق اساسی بر این بوده است که نحوه اخذ آراء و حدنصاب لازم برای قانونی شدن تصمیمات نمایندگان به گونه‌ای باشد که ضمن برآورده ساختن خواست عمومی جامعه و منافع و مصالح ملی در پرتو تصمیمات متخذه، نظر اکثریت مردم از طریق آرای نمایندگان تجلی یابد. لذا کیفیت اخذ آراء و کمیت آن در نهایی شدن تصمیمات مجلس از مسائل مهم و بحث‌انگیز در قلمرو حقوق عمومی به ویژه حقوق اساسی می‌باشد. حدنصاب لازم برای رسمیت یافتن جلسه و تصمیم‌گیری نیز در این رابطه نقش غیر قابل انکاری دارد.

الف - رسمیت جلسات

۱ - در جهان

چون نمایندگان قوه مقننه به نمایندگی از سوی انتخاب‌کنندگان در اعمال حاکمیت مشارکت دارند. پذیرش این مسؤولیت سنگین شرعی و ملی و میهنی ایجاب می‌نماید که نمایندگان در جلسات کمیسیونها و مذاکرات صحن علنی حضور فعال داشته باشند.

بی‌شک حضور و یا عدم حضور نمایندگان در مذاکرات، مجلس و النهایه مشارکت در تصمیم‌گیری تأثیر فراوان دارد و در سرنوشت جامعه مؤثر است. تصمیماتی که گرفته می‌شود هر اندازه ناشی از اراده و تعاطی افکار تعداد بیشتری از نمایندگان باشد گویای بروز و ظهور غیرمستقیم اراده شهروندان نیز خواهد بود و لذا جلسات مجلس نباید با حضور تعداد کمی انجام شود.

در برخی از کشورها برای رسمیت جلسه و اعلام تصمیم‌گیری عدد پایینی را به عنوان حدنصاب در نظر گرفته‌اند. برای مثال در انگلستان حضور ۴۰ نفر از ۶۳۰ نفر اعضای مجلس عوام برای رسمیت جلسه کافی است. با این استدلال که مجلس باید دائماً وجود داشته باشد این عدد به صورت سستی باقی مانده است^(۱) و اتخاذ تصمیم نیز با همین تعداد به عمل می‌آید.^(۲) در کشورهای آرژانتین، بلژیک، موناکو و شوروی سابق حضور نصف به علاوه یک نمایندگان ضروری است.^(۳)

۱- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی تطبیقی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، کارشناسی ارشد حقوق عمومی، سال تحصیلی ۷۰-۷۱

۲- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۲، ص ۵۰۹

۳- همان منبع

بر اساس اصل ۵۶ قانون اساسی ۱۹۴۶ زاپنی، رسمیت جلسات در هر یک از دو مجلس موقوف به حضور حداقل $\frac{۱}{۳}$ اعضای مجلس می باشد و تصمیمات در مورد تشکیل جلسات غیر علنی با تصویب حداقل $\frac{۲}{۳}$ از نمایندگان حاضر در جلسه امکان دارد.

۲- رسمیت جلسه مجلس در قانون اساسی مشروطه و قبل از انقلاب اسلامی

با توجه به وجود جو انقلابی در صدر مشروطه، جلوگیری از اعمال نفوذ قوای دیگر در قوه مقننه و اصرار بر لزوم تصمیم گیری با حضور و به وسیله اکثریت نمایندگان، اصل هفتم قانون اساسی مشروطه مقرر می داشت که شروع مذاکرات مجلس حداقل با حضور $\frac{۲}{۳}$ از اعضای مجلس باشد و هنگام تحصیل رأی سه ربع از اعضا باید حاضر بوده و اکثریت آراء وقتی حاصل می شود که بیش از نصف حضار مجلس رأی بدهند. رژیم پیشین در تلاش برای کاهش نقش قوه مقننه و افزایش هر چه بیشتر نفوذ قوه مجریه اصلاحاتی در اردیبهشت ۱۳۳۶ در قانون اساسی انجام داد. در اصل هفتم قانون اساسی مشروطه تغییراتی اعمال و به موجب آن مقرر شد مجلس می تواند با هر عده ای که در جلسه حاضر باشند مذاکرات را شروع نمایند لیکن برای اخذ رأی، حضور بیش از نصف نمایندگان حاضر در مرکز در مجلس لازم است و اکثریت آراء وقتی حاصل می شود که بیش از نصف حضار در جلسه به رد یا قبول موضوع رأی بدهند. ملاحظه می فرمایید با این اصلاحیه امکان داشت قوانین مصوب حاصل اراده تعداد اندکی از اعضای مجلس بوده باشد.

۳- رسمیت جلسات مجلس در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران

با توجه به تجربیات قبل از انقلاب، اعضای مجلس بررسی نهایی قانون اساسی برای جلوگیری از هرگونه خدشه و لطمه بر اراده اکثریت جامعه و به تبع آن نمایندگانشان، در خود قانون اساسی جمهوری اسلامی تکلیف را مشخص نمود و رسمیت جلسات مجلس شورای اسلامی را منوط به حضور دوسوم مجموع نمایندگان اعلام کرد.^(۱) دستور قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مورد رسمیت جلسات مجلس شورای اسلامی بی شک یکی از مترقی ترین تصمیمات در این رابطه می باشد و دوراندیشی و تدبیر لازم را در این میان نشان می دهد.

ب- نحوه اخذ رأی

یکی از مسائل بسیار مهم به هنگام تصمیم گیری نهایی در مذاکرات پارلمانی کیفیت رأی گیری می باشد تا نمایندگان پس از مذاکرات و شور و بررسی مسائل مورد اختلاف را با آراء اکثریت نمایندگان حل و فصل نمایند و با اخذ رأی، تصمیم متخذه برای همه از جمله مخالفان آن لازم الاجرا گردد. از آنجا که جلوه و نمایش به جای مانده از رأی، انتظار را متوجه رأی دهندگان نیز می نماید از این جهت رأی دادن ممکن است علنی و یا مخفی باشد.^(۲)

۱- رأی علنی

خصیصه رأی علنی آن است که گرایش هر نماینده را برای همگان آشکار می سازد و آنان با توجه به آثار سیاسی که در جریان انتخابات به جای می گذارد و دیگر ملاحظات اخلاقی و غیره، در مورد موضوعات

۱- اصل ۶۵ قانون اساسی جمهور اسلامی ایران
۲- هاشمی، دکتر سید محمد. حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد ۲، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۷۲، ص ۱۵۷

مورد بحث رأی می دهند.

عمدتاً برای تصمیم‌گیری تقنینی مثل تصویب قوانین معین در مسائلی که جنبه غیر شخصی داشته باشد، اصل بر رأی‌گیری علنی است مگر در مواردی که قانون طور دیگری مقرر کرده باشد. بر اساس آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی در موارد اخذ رأی اعتماد به دولت هنگام معرفی و یا پس از استیضاح، در صورت درخواست کتبی حداقل ۲۵ نفر نمایندگان حاضر در جلسه، اخذ رأی علنی با ورقه الزامی است^(۱) و در موارد دیگر بیشتر با قیام و قعود و به صورت علنی رأی گرفته می‌شود مگر در مواردی که تصریح شده است.^(۲)

۲- رأی غیر علنی (مخفی)

رأی غیر علنی آن است که نمایندگان به صورت مخفی بی‌پروا و بدون هیچ‌گونه ملاحظه کاری از فشار قدرت دولت یا صاحبان نفوذ سیاسی و اجتماعی، رأی واقعی و مستقل خود را به دور از انتظار و در مجموعه آرا اعمال می‌کنند. معمولاً در صورتی که آرای نمایندگان در ارتباط با اشخاص باشد مانند انتخاب رئیس مجلس، نواب رئیس، منشیها و کارپردازان، انتخاب ناظران در مجامع تصمیم‌گیری، از رأی غیر علنی استفاده می‌کنند چرا که هرگونه ارتباط نماینده رأی دهنده با مقام یا شخصیت رأی‌گیرنده می‌تواند نماینده را در برخی محذورات و محافظه‌کاریها قرار داده و به استقلال او لطمه وارد نمایند.

مثلاً در آلمان فدرال برای انتخاب صدراعظم از رأی غیر علنی استفاده می‌کنند و در مورد تصویب اعتبارنامه نماینده نیز، شیوه‌رأی‌گیری مخفی به کار گرفته می‌شود.^(۳) رئیس مجلس فدرال آلمان و سه نایب رئیس با رأی مخفی انتخاب می‌شوند.^(۴)

بر اساس آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ایران در مورد انتخاب اعضای حقوقدان شورای نگهبان، هیأت رئیسه مجلس و نیز سایر انتخابات راجع به اشخاص و به هنگام درخواست کتبی حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر در جلسه و انتخابات هیأت رئیسه کمیسیونها و شعب رأی‌گیری مخفی صورت می‌گیرد.^(۵)

ج - اقسام شیوه اخذ رأی:

۱- رأی شفاهی: رئیس مجلس در این شیوه رأی‌گیری نمایندگان را به نام می‌خواند و آنها باید با صدای بلند و با گفتن «بلی» یا «خیر» آرای خود را ابراز دارند.^(۶)

۲- رأی یا بلند کردن دست: از این شیوه در اغلب کشورها استفاده می‌شود زیرا یکی از آسانترین شیوه‌های رأی‌گیری است.^(۷) در مجلس نمایندگان (بوندستاگ) آلمان با بلند کردن دست رأی‌گیری صورت می‌گیرد.^(۸)

۱- ماده ۱۲۶ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲

۲- ماده ۱۲۷ آیین‌نامه فوق

۳- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران بهار ۵۰۸۰۷۲

۴- بوشهری، دکتر جعفر: حقوق اساسی تطبیقی، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، ۱۳۵۵، ص ۵۴

۵- مواد ۱۲۸ و ۱۳۰ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲

۶- قاضی، دکتر ابوالفضل: مأخذ پیشین، ص ۵۰۸

۷- مأخذ فوق، ص ۵۰۸

۸- ارفعی، عالیبه: نشریه مجلس و پژوهش: ش ۱۳، دی و بهمن ۱۳۷۳، ص ۲۲۷

۳- رأی با قیام و قعود: یکی دیگر از شیوه‌های اخذ رأی در تصمیم‌گیریهای مجالس دنیا قیام و قعود می‌باشد. به این صورت که قیام برای تصویب و قعود به عنوان مخالف و در مقام رد پیشنهاد است.

در مجلس شورای اسلامی به طور کلی در تمام موارد با این شیوه رأی گرفته می‌شود مگر در مواردی که بر طبق قانون اساسی یا آیین‌نامه طریق خاص پیش‌بینی شده‌باشد.^(۱)

۴- رأی با تقسیم نمایندگان به موافق و مخالف: در کشور انگلستان، استرالیا، زلاندنو، کانادا، غنا، هندوستان و نیجریه پس از اعلام رأی، موافقان از یک طرف (مثلاً دست راست) رئیس وارد راهرو می‌شوند و مخالفان از طرف دیگر وی و کارمندان پارلمان اسامی آنها را نوشته و شمارش می‌نمایند.^(۲)

۵- اخذ رأی با مهره سیاه و سفید: صندوقهایی در تالار جلسه علنی بین نمایندگان به گردش درمی‌آید و نمایندگان آراء خود را با مهره به آن می‌ریزند. غالباً از رنگ سیاه برای مخالفت و از رنگ سفید برای موافقت استفاده می‌کنند.^(۳)

بر اساس ماده ۱۳۱ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به هنگام اخذ رأی با مهره سیاه و سفید اسامی نمایندگان یک به یک وسیله منشیان خوانده می‌شود و نمایندگان باید در محل نطق حاضر شده و هر نماینده یک مهره سیاه و یک مهره سفید تحویل می‌گیرد و مهره مورد نظر خود را در گلدان رأی که روی تریبون قرار دارد، می‌اندازد و پس از دادن رأی، مهره دیگر را در گلدان دیگری که دور از محل تریبون گذاشته شده می‌اندازد مهره سفید علامت موافق و مهره سیاه علامت مخالف است. رأی با مهره موقعی انجام می‌شود که ۲۵ نفر از نمایندگان تقاضای رأی مخفی با مهره را بنمایند.

۶- رأی‌گیری برقی یا الکترونیکی: امروزه در بیشتر پارلمانهای جهان به لحاظ سرعت در تعیین نتیجه از این شیوه استفاده می‌کنند.^(۴)

۷- رأی علنی با ورقه: یکی از ویژگیهای این نوع رأی‌گیری آن است که سابقه امر باقی می‌ماند و اسامی موافق و مخالف و ممتنع در صورت مذاکرات مجلس قید می‌گردد. ترتیب رأی‌گیری به این صورت است که هر نماینده دارای سه نوع کارت سفید و کبود و زرد که اسمشان روی کارتها ثبت شده است، می‌باشد.

کارت سفید نشانگر رأی موافق و کارت کبود علامت رأی مخالف و کارت زرد علامت ممتنع است. هنگام اخذ رأی علنی با ورقه نمایندگان کارت سفید یا کبود یا زرد خودشان را که نامشان روی آن ثبت شده یا نظارت منشیان در گلدانها می‌ریزند. نمایندگانی که رأی ندهند و یا بعد از اعلام اخذ رأی از تالار جلسه خارج شوند ممتنع محسوب می‌گردند. اسامی موافقین و مخالفین و ممتنعین بدون اینکه در جلسه قرائت شود در صورت مشروح مذاکرات مجلس قید می‌گردد.^(۵)

هنگامی که حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر در جلسه، اخذ رأی علنی با ورقه را کتباً تقاضا نمایند. اخذ رأی علنی با ورقه الزامی است مگر در مواردی که آیین‌نامه تصریحاً طریق دیگری را مشخص نموده باشد.^(۶)

۸- رأی مخفی با ورقه: در رأی‌گیری مخفی به هیچ وجه مشخص نمی‌شود که چه کسی رأی موافق و چه

۱- ماده ۱۲۵ آیین‌نامه داخلی مصوب ۱۳۶۲

۲- مأخذ فوق ص ۵۰۹

۳- قاضی، دکتر ابوالفضل: مأخذ پیشین، ص ۵۰۹

۴- قاضی، دکتر ابوالفضل: مأخذ پیشین ص ۵۰۹

۵- ماده ۱۲۷ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲

۶- هاشمی، دکتر سیدمحمد: مأخذ پیشین، ص ۱۵۸

کسی رأی مخالف یا ممتنع داده است. در موارد زیر اخذ رأی مخفی با ورقه الزامی است:

- انتخاب اعضای حقوقدان شورای نگهبان؛

- انتخاب هیأت رئیسه مجلس و نیز سایر انتخابات راجع به اشخاص و رأی اعتماد به دولت؛

- هرگاه ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر در جلسه اخذ رأی مخفی با ورقه را تقاضا نمایند؛

- در مواردی که نتیجه اخذ رأی با قیام و قعود مورد تردید باشد؛

- در مورد انتخابات هیأت رئیسه کمیسیونها و شعب.^(۱)

د - حد نصاب برای تصمیم‌گیری در پارلمانها

از آنجا که تصمیمات پارلمان به نمایندگی از سوی کلیه شهروندان اتخاذ می‌شود، نباید مصوبات مجلس، ناشی از آراء تعداد کمی از اعضای مجلس باشد. چرا که در دموکراسی غیرمستقیم و نمایندگی بایستی آرای اکثریت نمایندگان، حاکم بر سرنوشت جامعه باشد، اما اکثریت مورد نظر برای اخذ تصمیم بسته به اهمیت مسائل مطروحه متفاوت می‌باشد.

اکثریت آراء در مجالس به طور کلی به سه صورت: اکثریت ساده (نسبی)، اکثریت مطلق و اکثریت ویژه (خاص) تجلی می‌یابد که به شرح مختصر هر کدام می‌پردازیم:

۱- اکثریت ساده (نسبی)

اکثریتی را ساده یا نسبی می‌گویند که در آن یکی از گروه موافق یا مخالف نسبت به دیگری رأی بیشتری داشته باشند. معمولاً در تصویب قوانین غیر مهم و تصمیمات کم‌اهمیت از این نوع اکثریت برای اخذ تصمیم استفاده می‌کنند. واضح است که اکثریت ساده نیز با توجه به تعداد لازم برای شروع مذاکرات و رسمیت جلسات پارلمانها فرق می‌کند. مثلاً اکثریت ساده در کشورهای مثل اتریش، استرالیا، یونان و ژاپن که حضور $\frac{1}{3}$ نمایندگان برای شروع مذاکرات، رسمیت جلسه و تصمیم‌گیری کفایت می‌کند^(۲) با اکثریت ساده در مجلس شورای اسلامی که رسمیت جلسه و رأی‌گیری با حضور حداقل $\frac{2}{3}$ کل نمایندگان امکان دارد، متفاوت است. قانون اساسی ژاپن تصریح می‌کند که در هر یک از دو مجلس نمایندگان و مشاوران، تصمیمات با اکثریت اعضای حاضر صورت می‌گیرد.^(۳)

بر اساس آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی کلیه انتخاباتی که در مجلس و کمیسیونها و شعب به عمل می‌آید اعم از اینکه فردی باشد یا جمعی (به استثناء انتخاب رئیس مجلس، اعضای حقوقدان شورای نگهبان و موارد دیگری که حد نصاب خاصی برای آن تعیین شده باشد)، با اکثریت نسبی است.

۲- اکثریت مطلق

در اکثریت مطلق آراء بیش از نصف نمایندگان حاضر در جلسه یا بیش از نصف کل نمایندگان مجلس مطمع نظر می‌باشد. این نوع اکثریت هنگامی لازم می‌آید که مسائل مطروحه از اهمیت بیشتری برخوردار باشند مثلاً در مواردی که قانون اساسی، تصویب مقررات مربوط به انتخابات تقسیمات کشوری و تشکیلات مربوط به نهادها و سازمانها را به قانون عادی احاله کرده باشد.

۱- مواد ۱۲۸، ۱۲۹ و ۱۳۰ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ۱۳۶۲

۲- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۲، ص ۵۰۹

۳- اصل ۵۶ قانون اساسی ۱۹۴۱ ژاپن

در فرانسه و اتریش، اگر دو مجلس، در مورد قوانین ارگانیک (مربوط به تشکیلات) به توافق نرسند، مجلس ملی (اول) می‌تواند این قوانین را با اکثریت مطلق اعضاء خود تصویب کند.^(۱)

در جمهوری اسلامی ایران مصوبات مجلس شورای اسلامی با رأی موافق اکثریت مطلق حاضران صاحب رأی معتبر است مگر در مواردی که قانون اساسی و آیین‌نامه داخلی نصاب دیگری معین کرده باشد^(۲) و نیز انتخاب رئیس مجلس و اعضای حقوقدان شورای نگهبان و رأی اعتماد به دولت^(۳) و تصویب اعتبارنامه نمایندگان و نظایر آن با رأی اکثریت مطلق حاضران صورت می‌گیرد.

۳- اکثریت ویژه (خاص)

در موضوعاتی که تصمیم‌گیری برای آن، اهمیت ویژه‌ای دارد، حد نصاب ویژه‌ای برای اتخاذ تصمیم در آن مورد لحاظ می‌گردد برای مثال در مورد اخذ رأی در مورد اصلاح قانون اساسی که از صلاحیت پارلمانی باشد چنانکه در پرتغال تصویب اصلاح و بازنگری قانون اساسی با اکثریت $\frac{4}{5}$ کل نمایندگان صورت می‌گیرد.^(۴) بر اساس قانون اساسی ژاپن طرحها و لوایح باید به تصویب هر دو مجلس نمایندگان و مشاوران برسد. در صورت بروز اختلاف، اگر مجلس نمایندگان نظر قبلی خود را با اکثریت $\frac{2}{3}$ مورد تأیید قرار دهد مصوبه جنبه قانونی به خود می‌گیرد.^(۵) همچنین محروم کردن هر یک از نمایندگان مجلس از سمت نمایندگی با تصویب $\frac{2}{3}$ نمایندگان حاضر صورت می‌گیرد^(۶) و تصویب اصلاح قانون اساسی با $\frac{2}{3}$ آراء موافق کل اعضای دو مجلس به آرای عمومی گذارده می‌شود.^(۷) در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی چند دسته اکثریت خاص در نظر گرفته شده است:

- - اکثریت دو سوم مجموع نمایندگان در موارد:
 - تصویب درخواست مراجعه به آراء عمومی (اصل ۵۹ قانون اساسی)؛
 - تصویب عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور (اصل ۸۹ قانون اساسی)؛
- - اکثریت دو سوم حاضران:
 - تصویب آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (اصل ۶۹ قانون اساسی)؛
 - تصویب تقاضای رأی سه فوریت (تبصره ۱ ماده ۱۱۶ آیین‌نامه داخلی)؛
- - اکثریت سه چهارم مجموع نمایندگان:
 - تصویب توقف انتخابات مناطق اشغال شده کشور (اصل ۶۸ قانون اساسی)؛
 - اعتبار مصوبات جلسات غیر علنی مجلس شورای اسلامی اصل ۶۹ قانون اساسی)؛
- - اکثریت چهار پنجم: اگر رأی‌گیری در خصوص تغییر در خطوط مرزی باشد (اصل ۷۸ قانون اساسی).

هـ - اکثریت دو مرحله‌ای و یک مرحله‌ای

این نوع اکثریتها عمدتاً در خصوص کیفیت انتخابات نمایندگان مطرح است که به نظام اکثریتی مشهور

۱- قاضی، دکتر سید ابوالفضل: مأخذ پیشین ص ۵۱۰
 ۲- ماده ۱۳۸ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲
 ۳- ماده ۱۳۷ آیین‌نامه فوق
 ۴- دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی: پرتغال از سری مباحث کشورهاش ۹، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۲
 ۵- اصل ۵۹ قانون اساسی ۱۹۴۶ ژاپن
 ۶- اصل ۵۵ قانون اساسی ژاپن
 ۷- اصل ۹۶ قانون اساسی ژاپن

است در این نظام کرسیهای نمایندگی هر حوزه انتخابی به داوطلبان آن حوزه ارائه می شود. داوطلبانی که بیشترین آرا را کسب کنند انتخاب شده تلقی می شوند^(۱). به دو نوع مهم از این اکثریت اشاره می کنیم:

۱ - نظام اکثریت ساده (یک مرحله ای)

در این نظام برای انتخاب شدن، کسب اکثریت نسبی کافی است بدین معنی که دارنده بیشترین آراء نسبت به سایرین در همان دور اول انتخاب می گردد هر چند که برتری آراء وی نسبت به دیگران ضعیف بوده باشد.

این نظام در بریتانیا برای انتخاب نمایندگان مجلس عوام و در امریکا برای انتخاب سناتورها به کار می رود. در این شیوه، احزاب رقیب باید خوب سازمان یافته باشند و فعالانه در سراسر کشور حضور داشته باشند چرا که با اندک اشتباهی حزبی شکست می خورد و مرحله دومی هم در کار نیست تا بتواند اشتباهات دور اول را جبران نماید. از مختصات مهم نظام اکثریتی ساده این است که در صورت اجرای مداوم و مستمر گرایشهای ضعیف به سوی قطبهای بزرگ سیاسی نزدیک و جامعه به نظام دو حزبی سیر خواهد کرد.

۲ - نظام اکثریت دو مرحله ای:

در این نظام برای انتخاب شدن در مرحله اول کسب آرای $\frac{1}{3}$ رأی دهندگان یا اکثریت مطلق (بیش از نصف آرا) لازم است. اگر این اکثریت در مرحله اول به دست نیاید، انتخابات به مرحله دوم کشیده می شود و این بار دارندگان اکثریت نسبی به مجلس راه خواهند یافت.

در واقع نظام اکثریت دو مرحله ای برای تصحیح نسبی نقاط ضعف نظام اکثریتی ساده پیش بینی شده است. شیوه اکثریت دو مرحله ای از ۱۸۷۹ در کشور فرانسه برای انتخابات سیاسی برقرار شد و مدتها مورد استفاده قرار گرفت. با وجود وقفه چندساله آن به سود نظام انتخاباتی تناسبی، با ظهور جمهوری پنجم در ۱۹۵۸ برای جلوگیری از تعدد زیانمند احزاب بی انضباط و بی بندوبار، این نظام انتخاباتی در مورد انتخابات مجالس فرانسه مجدداً برقرار گردید. بسیاری دیگر از کشورهای اروپایی و غیراروپایی از الگوی فرانسه در این مورد تقلید کرده و آن را مورد استفاده قرار داده اند.^(۲)

منابع:

- ۱- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۲
- ۲- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی تطبیقی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، کارشناسی ارشد حقوق عمومی، سال تحصیلی ۷۵-۱۳۷۰
- ۳- یوشهری، دکتر جعفر: حقوق اساسی تطبیقی، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، ۱۳۵۵
- ۴- هاشمی، دکتر سید محمد: حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد ۲، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۲
- ۵- مدنی، دکتر سید جلال الدین: حقوق اساسی در جمهوری اسلامی ایران، جلد ۳ انتشارات سروش، ۱۳۶۶
- ۶- قوانین اساسی ایتالیا، فرانسه، ژاپنی، فنلاند، قانون اساسی مشروطه و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- ۷- نشریه مجلس و پژوهش: شماره های ۷، ۴، ۱۳ و ۱۷ مقالات سرکار خانم ارفع.

۱- هاشمی، دکتر سید محمد: حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، جلد ۲ انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، بهار ۱۳۷۲
۲- قاضی، دکتر ابوالفضل: حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران ۷۲، ص ۷۳۴